

دوشنبه ۱۹ آذر ۱۴۰۳ | ۷ جمادی‌الثانی ۱۴۴۶

گزارش یک

فقط ۱۱ روز طول کشید تا معارضین سوری زیر چتر تحریر الشام، از ادلب به حلب و از آنجا به حما و حمص برسند و بعد هم با پیمودن ۱۶۰ کیلومتر وارد دمشق، پایتخت تاریخی سوریه‌شده،بشار اسدرا سرنگون کنند و افسار حکومت را در شام به دست بگیرند؛ رویدادی که تا دو هفته قبل، کسی آن را پیش‌بینی نمی‌کرد. حالا ده‌ها گروه کوچک و بزرگ که تنوع آنها از ملی‌گرای عربی تا سلفی اخوانی و القاعده‌ای و داعشی متغیر است، بر بخش بزرگی از خاک سوریه (احتمالا دوسوم) مسلط شده‌اند. فاعلا گروه‌های مسلح در یک بیانیه زیر بیرق «شورای ملی انتقالی»، «برای ساختن یک کشور آزاد، عادلانه و دموکراتیک که در آن همه شهروندان بدون تبعیض برابر باشند» متعهد شده و تأکید کرده‌اند که «سوریه جدید در انحصار هیچ‌کس نخواهد بود.» با این همه تنوع و تعارضی فاتحان دمشق و کش و قوسی که از همین حالا بین آنها، کردهای شمال و شرق و تعارضی قدرت‌های خارجی در حال به وقوع پیوستن است، چشم‌انداز چندان روشنی درباره فضای جدید به دست نمی‌دهد. می‌توان گفت این وضعیت توصیفی از جعبه پاندورا است که یک مفهوم شناخته شده برای توصیف حوادثی است که به دلیل تعدد بازیگران، غیر قابل پیش‌بینی است و می‌تواند حاوی تمامی بلاها و شوربختی‌های ناشناخته و پیش‌بینی‌نشده باشد

■ ■ ■

به گزارش «جوان»، «امروز صفحه جدیدی در تاریخ این کشور گشوده و عهد و پیمانی ملی آغاز می‌شود که سوری‌ها را متحد کرده و آنها را از هم جدا نمی‌سازد.» وزارت خارجه سوریه دیروز پس از سقوط دولت بشار اسد، بیانیه خود را با این جملات آغاز کرد و با اشاره به اینکه وزارتخانه‌ها و هیئت‌های دیپلماتیک متعهد به انجام وظایف خود هستند، تأکید کرد: «ما موظف هستیم برای ساخت کشوری یکپارچه که عدالت و برابری بر آن حاکم بوده و در آن همه از تمامی حقوق و وظایف برخوردار هستند، تلاش کنیم.» این اظهارات را «محمد غازی الجلالی» نخست‌وزیر سوریه در گفت‌وگو با «العربیه» به نوعی دیگر تکرار و البته تکمیل کرد و گفت: «ما با ستاد فرماندهی عملیات نظامی تماس گرفتیم و بر اهمیت حفظ نهادهای دولتی در سوریه توافق کردیم. اکثر وزرای دولت سوریه در دمشق حضور دارند. تماسی را از ابومحمد الجولانی درباره روند ادامه کار در یافت کردم.» بنابر آنچه اعلام شده، تماس با الجولانی بر گفت‌وگو درباره مدیریت دوره انتقالی کنونی

متمرکز بوده و این نشان‌دهنده پیشرفت قابل‌توجهی در تلاش‌ها برای شکل دادن به آینده سیاسی سوریه است. وی افزود که هیئت تحریرالشام با رهبران تماس گرفته و افراد مسلح قول دادند که سرکوبی در کار نخواهد بود. او همچنین در پیامی به ملت سوریه گفت: «مرحله جدیدی در کشور آغاز شده است و من همیشه خواستار حل و فصل اختلافات در سوریه بودم. از محل حضور «بشار اسد» و زمان خروج او از سوریه اطلاعی ندارم و آخرین تماس من با او عصر دیروز بود.» نخست‌وزیر سوریه گفت که سوریه باید عرصه برگزاری انتخابات آزاد باشد تا مردم بتوانند رهبر خود را انتخاب کنند. «یاد الخطیب» وزیر ارتباطات سوریه هم در یافت تماس از طرف محمد الجولانی درباره انجام امور را تأیید کرد.

■ **دومینوی بی‌ثباتی**

این اظهارات مقامات سسوری در کنار مواضع مخالفان مسلح سوری که خود را «اتاق عملیات آزادسازی دمشق» خواندند، در ساعات نخست پس از سقوط دمشق، رنگ و

بوی فضایی آرام داشت. معارضین با صدور بیانیه‌ای که تلاش شده بود بر مبنای اصول دموکراتیک تنظیم شود، از کنترل خود بر شهر دمشق و رفتن حکومت بشار اسد رئیس‌جمهور سوریه‌سخن گفتند و رسماً خواهان حفاظت از اموال و دارایی‌ها شدند و از عناصر مسلح سوری و مردم سوریه خواستند که از همه اموال و دارایی‌های کشور سوریه حفاظت کنند. همچنین ابومحمد الجولانی، رهبر هیئت تحریرالشام، دستوراتی را به تمام نیروهای نظامی در دمشق صادر کرد و از آنها خواست که به نهادهای عمومی نزدیک نشوند. با این همه، شورای موسوم به حکومت سوریه از دمشق، در دیروز، ممنوعیت آمودشد در شهر دمشق بعد از سیزده بر این شهر را اعلام کرد که از ساعت ۴ عصر شروع و تا ساعت ۵ پامداد صبح ادامه خواهد داشت. این اعلام در نخستین ساعات و کمتر از یک روز پس از حضور معارضین در سوریه بلافاصله با اخبار دیگری امع از تعرض به سفارتخانه ایران در دمشق، غارت بانک مرکزی این کشور و خانه اسد، ربودن خودروهای سفیر ایتالیا از اقامتگاهی

و گشودن در زندان‌ها با ویدئوهایی که حاوی تصاویر هرج‌ومرج در سوریه و حتی فروش سلاح بود، تکمیل شد. در حالی که برآورد شده معارضین تا قریب به ۴۰ گروه هستند، فقط در رقه که زمانی پایتخت فرمانروایی داعش بود و شهرهای اطراف آن، پرچم معارضین برافراشته شد. نیروهای کرد قسد تحت حمایت امریکا نیز برای مقابله و سرکوب تیراندازی کردند. آنها شامگاه دیروز نیز از درگیری با شورشیان مسلح در منبج وابسته به ترکیه واقع در استان حلب در شمال سوریه خبر دادند و این حملات در شرایطی صورت گرفت که بنابر اعلام قسد، همزمان ترکیه مشغول بمباران مناطقی در این شهر بود.

■ **سرنوشت مبهم اسد**

دیروز صبح پس از تأیید کناره‌گیری اسد، موجی از اخبار بغض‌خودنقشی منتشر شد. رینتر به استناد داده‌های وب‌سایت فرایتر.رادا اعلام کرد که یک هواپیمای سوری در همان زمانی که دمشق به دست شورشیان افتاد از فرودگاه پایتخت بلند و سپس از صفحه رادار محو شد.

مباران‌های مکرر مراکز امنیتی و نقاط استراتژیک

اسرائیل جغرافیای اشغال در سوریه را گسترش داد

کامل تشکیلات دفاعی و تهاجمی ارتش سوریه وجود دارد؛ فرصتی فوق‌العاده که بعید است در آینده نزدیک امکان پذیر شود و باید از آن بهره برد.» این تحرکات نظامی درحالی است که اسرائیل روز شنبه نظامیان بیشتری را به جولان اشغالی اعزام کرده بود تا در صورت نیاز با هرگونه اقدام تهدیدآفرین از سوی گروه‌های مسلح سوریه مقابله کنند. با اینکه گروه‌های مسلح تاکنون هیچ اقدامی علیه رژیم صهیونیستی انجام نداده‌اند، سران تل آویو، از قدرت‌گیری این گروه‌ها هراس دارند و تلاش می‌کنند به بهانه مقابله با خطرات احتمالی، برای اشغال بخش‌های زیادی از این کشور استفاده کنند.

به دنبال ایجاد منطقه حائل است که بر اساس توافقنامه منعقدۀ در سال ۱۹۷۴ که منطقه حائل بین سوریه و اسرائیل تحت نظارت سازمان ملل قرار گرفت، این تعهد وجود داشت که تحرکات نظامی بزرگ در این منطقه انجام نشود! اما اتفاقات اخیر رخ داده در سوریه، ترس اسرائیل از تغییرات جدید در موازنه‌های امنیتی در مرزهای شمالی خود را افزایش داده است. از این رو، سسمی دارد امنیت سرزمین‌های اشغالی را تا دور دست‌ها در خاک سوریه گسترش دهد. صمر اللجج، تحلیلگر شبکه‌المیادین در امور فلسطین و منطقه درباره اهداف اسرائیل در خاک سوریه گفت: «سوریه تغییر کرده و تمام جهان در حال تغییر است به جز اسرائیل که هر روز بدتر و وخین‌تر و وحشی‌تر می‌شود، پس از سقوط اسد، زمین‌های سوریه را اشغال، فرودگاه‌ها را بی‌اعتبار، و به انبارهای ارتش حمله می‌کند و دشمنی کل مردم سوریه را می‌خرد.»

■ **بازدید میدانی نتانیاهو**

رویدادهای ناگهانی سوریه به قدری نگران‌کننده شده که بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر صهیونیستی شخصاً به مرزهای سوریه رفته تا از نزدیک تحولات امنیتی را زیر نظر بگیرد. به گزارش ساییت المشهد، نتانیاهو از محلی نزدیک مرز سوریه مدعی شد: «رژیم اسد حلقه‌ای محور شرات ایران بود و سقوط کرده است. رژیم اسد در نتیجه حملات ما به ایران و حزب‌الله، حامیان اصلی آن، سقوط کرد.» نتانیاهو ادعا کرد: «سقوط اسد فرصت‌های جدید و بسیار مهمی برای اسرائیل ایجاد می‌کند، اما خالی از خطر نیست ما از نزدیک تحولات سوریه را رصد خواهیم کرد و آنچه را که لازم باشد برای حفاظت از مرزها و تضمین امنیت خود انجام خواهیم داد.» نتانیاهو گفت: «دستور تصرف منطقه حائل با سوریه و مواضع فرماندهی مجاور آن را به تاز صحت صادر کرد.»

علاوه بر نتانیاهو، هر تزی هالوی، رئیس ستاد ارتش صهیونیستی نیز از مرزهای سوریه به باوه‌گویی پرداخت. روزنامه تایمز اسرائیل دیروز نوشت که‌هالوی در جریان بازدید از مرز سوریه گفت: «ارتش گروه‌های سوری را زیر نظر دارد تا مطمئن شود که آنها به سمت ما نمی‌چرخند.» وی گفت: «ما از نزدیک آنچه را که اتفاق می‌افتد دنبال می‌کنیم. تمرکز اصلی این است که ببینیم آیا ایرانی‌ها سوریه را ترک می‌کنند. نکته دوم این است که مطمئن شویم گروه‌هایی که سوریه را کنترل می‌کنند، چگونه رفتار خواهند کرد و اینکه متوقف می‌شوند که به سمت اسرائیل نیایند.»

پیرالملل

سرویس بین‌الملل ۶۰۰۸۸۵۲۳

جعبه پاندورا در سوریه باز شد

آخرین اخبار

الجولانی: جای عقب‌نشینی نداریم

■ دیروز ویدئویی در شبکه‌های اجتماعی منتشر شد که احمد الشرع، معروف به ابومحمد الجولانی را در حالی نشان می‌داد که با سجدۀ شکر وارد دمشق و سپس وارد مسجد جامع شهر شد و در جمع حامیان لبیک گوی خود سخنرانی کرد.

■ الجولانی در بیانیه تلویزیونی هم اعلام کرد: «جایی برای عقب‌نشینی وجود ندارد و ما مصمم به ادامه راه هستیم و آینده از آن ماست.»

■ عصر دیروز همزمان با این تحولات، تصاویری از مرز سوریه و ترکیه منتشر شد که نشان دهنده بازگشت هزاران مهاجر سوری به سوریه بعد از سقوط دمشق بود.

■ دیروز پرواز هواپیمایی ماهان ایران در لاذقیه مجوز فرود نگرفت و برگشت.

■ بر اساس اطلاعات «Tanker Trackers»، وبگاه دنبال‌کننده حرکات تانکرها، نفتکش ایرانی در مسیر سوریه در خلیج سوئر دوز و د به ایران بازگشت.

درخواست کرده که او را بپذیرند اما درخواستش رد شده است. اسد ممکن است به آفریقا رفته باشد.»

■ **نگرانی واشینگتن**

روزنامه واشینگتن پست نوشت که پیروزی‌های گسترده مخالفان مسلح در سوریه، نگرانی‌های دولت جوبابین را در مورد این کشور همزمان با قدرت گرفتن یک گروه شبه‌نظامی به دنبال داشته است. هرچند ناظران بر این باورند که گروه‌های مخالف مسلح تغییر کرده‌اند اما باید به این نکته توجه داشت که یک دهه پیش گروه‌های گوناگونی از شورشیان، دمشق پایتخت سوریه را تهدید می‌کردند، کشورهای مختلف از امریکا تا خاورمیانه همه نگران فروپاشی حکومت سوریه و ظهور وضعیتی به مراتب بدتر از آن بودند. در آن زمان تحلیلگران این سؤال را مطرح می‌کردند که چنانچه اسد سقوط کند و گروه‌هایی که از سوی واشینگتن تروریست نامیدی می‌شوند، جایگزین شوند، وضعیت این کشور «فاجعه‌بار» می‌شود. اما اکنون که پیشروی‌های گسترده گروه تحریرالشام سبب سقوط دمشق شده، بار دیگر این سؤال مطرح شده است که سطره این گروه تا چه اندازه می‌تواند شرایط را در سوریه تحت گروه‌های گسترده گروه تحریرالشام تغییر دهد. تحلیل واشینگتن پست حاکی از این است که «با توجه به سرمشقا این گروه و پیوندهای تاریخی آن با داعش و القاعده، همه کشورها، با غرب آسیا گرفته تا امریکا، در حال آماده شدن برای این احتمال هستند که حکومت جدید ممکن است تحت سطره یک جناح شبه‌نظامی قرار گیرد که واشینگتن آن را رسماً تروریستی اعلام کرده است.»

نگاه

هرج و مرج هدفمند

باهداف فراسوری‌ای

■ **هادی محمدی**

جنگ پرسرعت تروریسم نیابتی در سوریه به عنوان حلقه تکمیلی آنچه در غزه و سپس در لبنان شاهد بودیم، همه طرف‌ها و شاید اسرائیل و برخی دیگر را در امریکا غافلگیر کرد. هدف این پروژه از ابتدا روشن بود و آنچه روشن‌تر است اینکه این بار تروریسم نیابتی متشکل از طیف وسیعی از گروه‌های سوری و غیرسوری، باید نیاز راهبردی رژیم صهیونیستی و امریکا را در مسدود کردن مسیر تقویت و حمایت از حزب‌الله محقق و در کنار آن ایران را از حلقه اثرگذاری در معادلات منطقه‌ای و متکی بر جغرافیای سوریه حذف کنند. این همان پروژه تکراری از ۲۰ سال قبل است که قطع رابطه بشار اسد با ایران و حزب‌الله را در ازای پیشنهادهات ملی و سیاسی اغواکننده از زبان ملک عبدالله سعودی و به نازگی از سوی امریکا و به زبان اماراتی‌ها و قطری‌ها با بشار اسد شنیدیم و بشار اسد آن را نپذیرفت. این پروژه امریکایی و صهیونی در فعال‌سازی و مدیریت تروریست‌ها، یک مدیریت ترکیه‌ای را در کنار داشت که با انگیزه جدی و تعجب‌برانگیز براندازی در سوریه و با هدایت تروریست‌ها به سرانجام رسید. یک بار دیگر اموال نفتی قطر و امارات برای خریدن افرادی مؤثر در سوریه به کار گرفته شد همه پتانسیل‌های تروریستی که هر یک سر در آخور یک کشور عربی و منطقه‌ای و بین‌المللی دارند به میدان آمدند. جالب اینکه این جمع اضعاد، چه در سوریه و امریکا و چه در جهان، با گروه‌های تروریستی، در بسیاری از موضوعات با هم اختلافات مهمی دارند که امروز از محله تحریرالشام به منبج در شمال حلب که در اختیار کردهای قسد است، شروع شده است.

همان‌گونه که در مواضع مقامات ایرانی تأکید شده است، این آشوب و هرج و مرج هدفمند و سازنده (برای طراحان) به‌سرعت دامن ترکیه را خواهد گرفت چراکه امریکا وده اتصال سسرزمینی دولت ترکی از ایران تا دریای مدیترانه را برای سال ۲۰۲۵ به مسعود بارزانی داده است و ترکیه نمی‌تواند در قبال این سلاطت بماند. دوستان تروریست‌های جنوب دمشق در درعا و سویدا همه به‌رغم نام‌های بدون سسمی و بی‌هویت، کاملاً در اختیار اردن و رژیم صهیونیستی هستند. با این حال امروز مقامات صهیونی از اینکه اوضاع به اردن هم سرایت کند و از کنترل آنها خارج شود، به شدت نگران هستند. با اینکه ابومحمد جولانی از اهالی اردن است ولی پرچمدار حقوق مردم سوریه شده و در نقابی ساختگی، به دنبال ارائه رفتاری متعذرنانه است و وعده داده، انتقال قدرت با نظارت سازمان ملل انجام شود.

این بدان معناست که در ساخت حاکمیت جدید در سوریه، زمینهای بین‌المللی هم برای امریکا فراهم شود تا اداره مرحله جدید را در دست بگیرد. آنچه در مراحل بعدی در پروژه جنگ نیابتی سوریه، از سوی امریکا و رژیم صهیونیستی تا دقت دنبال می‌شود، امتداد و گسترش آن به عراق و ایران است تا نظم و عدده داده شده نتانیاهو و حکام فعلی و اسبق امریکا در غرب آسیا شکل گیرد. تردیدی نیست که جولانی و تازمانی که کارایی داشته باشند، نقش آفرینی خواهند کرد. یک کارکرد دیگر این پروژه در سوریه، به شدت نگران کردن کارت چانه‌زنی برای امریکا در مذاکره با روسیه در پرونده اوکراین است تا امکان کسب امتیازات برای ترامپ در هر توافقی با روسیه مهیا شود که با تحت فشار قرار دادن پایگاه دریایی و هوایی روسیه در سوریه، حاصل می‌شود. آنچه برای جبهه مقاومت حادی است نتانیاهو باید با نگاه به این تهدید بزرگ، راهبردهای خود را بازبینی و متناسب با روندهای جاری و بعدی و با سرعت، نقش آفرینی کند.

ایران در اولین موضع‌گیری در واکنش به سقوط حکومت در سوریه اعلام کرد

که «تعیین سرنوشت و تصمیم‌گیری در مورد آینده سوریه تنها بر عهده مردم این کشور» است و برای ادامه مناسبات «دو کشور بر اساس علائق و منافع مشترک و عمل به تعهدات حقوقی بین‌المللی» تأکید کرد. در حالی که ابومحمد الجولانی، رهبر تحریرالشام سوریه پیش از این گفته بود ایران «در ازای باقی ماندن برخی منافع در کنار مردم باشد می‌تواند با سوریه روابط راهبردی برقرار کند»، دولت امارات گفته است که «ایران همچنان در پی مهم در منطقه است و باید از این فرصت برای گفت‌وگو با این کشور در خصوص منطقه استفاده کنیم.»

■ ■ ■

وزارت خارجه ایران عصر دیروز در اولین واکنش به رویدادهای سوریه، با صدور بیانیه‌ای «موضع اصولی ایران مبنی بر احترام به وحدت، حاکمیت ملی و تمامیت سرزمینی سوریه» و با یادآوری و اعلام کرد: «تعیین سرنوشت و تصمیم‌گیری در مورد آینده سوریه تنها بر عهده مردم این کشور، بدون مداخله مخرب یا تحمیل خارجی است.» تهران در بیانیه خود تحقق تعیین سرنوشت مردم سوریه را مستلزم «پایان هرچه سریع‌تر درگیری‌های نظامی، معانعت از اقدامات تروریستی و شروع گفت‌وگوهای ملی با مشارکت همه طیف‌های تشکیل‌دهنده جامعه سوریه جهت تشکیل حاکمیت فراگیر که نماینده همه مردم سوریه باشد» اعلام کرده و ابراز امیدواری کرده که سوریه در این وضعیت فعلی که در «دورهای خطیری از تاریخ خود قرار دارد، تأمین امنیت همه شهروندان سوری و اتباع سایر کشورها و نیز حفظ حرمت اماکن مقدس مذهبی و همچنین حفاظت از اماکن دیپلماتیک و کنسولی وفق موازین حقوق بین‌الملل» را تضمین کند. بخش مهمی از برآوردها در غرب، برای سقوط حکومت بشار اسد در دمشق از تعبیری مانند «ضربه‌ای به متحد منطقه‌ای ایران» (فرانس – ۲۴)، «...» استفاده کرده‌اند. تهران ضمن یادآوری «روابط دیرینه دو ملت ایران و سوریه» که «هموارا دوستانه بوده» گفته است: «انتظار می‌رود این روابط با رویکرد حکیمانه و دوراندیشانه دو کشور بر اساس علائق و منافع مشترک و عمل به تعهدات حقوقی بین‌المللی تداوم یابد.» پیش از این، ابومحمد الجولانی، رهبر تحریرالشام سوریه که برخی منابع غربی از لفظ عمل‌گرا برای او استفاده می‌کنند، پیش‌تر در گفت‌وگو با سسی‌ان‌ان گفته بود که معتقد است «ایران باید در رابطه با سوریه بازنگری کند و در ازای باقی‌ماندن برخی منافع در کنار مردم باشد می‌تواند با سوریه روابط راهبردی برقرار کند.» همچنین نیویورک تایمز دیروز از قول سه منبع ایرانی نوشت که هیئت تحریرالشام طی هفته جاری پیام‌های دیپلماتیک به ایران ارسال کرده و از ایران خواسته نیروهای خود را وارد درگیری نکند و در ازای آن، تضمین کرده که اقلیت‌های شیعه و اماکن مذهبی شیعیان را حفاظت و در صورت لزوم به شهرزدانان زیادی نابود می‌شوند، و اگر این وضعیت ادامه یابد، ممکن است به چیزی بسیار بزرگ‌تر و بدتر تبدیل شود. «انور قرقاش» مقام ارشد اماراتی گفت که «حوادث جاری در سوریه بیانگر شکست سیاسی است. ضروری است که طرف‌های غیر دولتی از این خلأسیاسی بهره‌برداری نکنند. حوزه‌های دفاعی و نظامی نباید تحت کنترل گروه‌های تروریستی باشد.» هاگان فیان، وزیر امور خارجه ترکیه هم گفته که «تتمامیت ارضی سوریه باید حفظ و با تمام اقلیت‌ها در سوریه باید یکسان و بدون تبعیض رفتار شود.» او می‌گوید: «تمامیت نهادهای دولتی سوریه باید حفظ شود و از ثبات در سوریه حمایت خواهیم کرد.» وزارت خارجه آلمان تأکید کرده که «سوریه نباید تحت هیچ شکلی به دست «دیگر افراتیون» بیفتد.» در حالی که پکن به این پسنده کرده که از نزدیک تحولات سوریه را دنبال می‌کنیم و پکن فعالانه به شهروندان خود برای می‌رساند که از سوریه به‌خیر می‌شوند، و البته ابراز امیدواری کرده که هرچه زودتر وضعیت سوریه با ثبات شود. امانوئل ماکرون، رئیس‌جمهور فرانسه در پستی به زبان عربی از خبر سقوط حکومت سوریه استقبال کرد و نوشت «سرانجام دولت وحشی سرنگون شد»، موضعی که لندن نیز آن را تکرار کرده است: «هرتانیازا سقوط دولت سوریه به ریاست‌نظام اسد استقبال می‌کند اما آنچه که ما باید در نظر بگیریم، حل‌وفصل وضعیت به روشی سیاسی و همسو با قطعنامه‌های سازمان ملل است.»